

بیماری‌های کودکان و توانبخشی آنها

مؤلف: دکتر فرین سلیمانی

استادیار دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

متخصص بیماریهای کودکان و نوزادان

با همکاری: خانم نازیلا اکبر فهمی

عضو گروه آموزشی کاردرمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

سرشناسه	: سلیمانی، فرین، ۱۳۴۵-
عنوان و پدیدآور	: بیماری‌های کودکان و توانبخشی آنها / مؤلف فرین سلیمانی، با همکاری نازیلا اکبر فهیمی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۸۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۹۶ ص: مصور، نمودار، جدول.
شابک	: ۲۲۰۰۰ ریال : 964-8863-29-6
یادداشت	: فبیا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: کودکان مبتلا به اختلالات تکاملی -- توانبخشی
موضوع	: ناتوانی رشد.
موضوع	: کودکان علیل - توانبخشی.
شناسه افزوده	: اکبر فهیمی، نازیلا
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
رده بندی کنگره	: ۹ب۱۳۵/ RJ
رده بندی دیویی	: ۶۱۸/۹۲۸۵۸۸۲
شماره کتابخانه ملی	: ۴۱۲۶۴-۸۵م

نام کتاب: بیماری‌های کودکان و توانبخشی آنها

تألیف: دکتر فرین سلیمانی

ویراستار: دکتر سوزان گویری

حروفچینی و صفحه‌آرایی: نوآور

طراح جلد: مونا کیانی

ناظر چاپ: امیرمحمد کبودهن

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۲۰۰۰ ریال

نوبت چاپ: اول

چاپ: مهدیه

سال انتشار: ۱۳۸۵

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

شابک: ۹۶۴-۸۸۶۳-۲۹-۶ - ISBN: 964-8863-29-6

همه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است.

در هر مرفه‌ای که هستید نه اجازه دهید که به بدبینی‌های بی‌فایده
آلوده شوید و نه بگذارید که بعضی لفاظات تأسف بار شما را به
یأس و ناامیدی بکشانند. در آرامش ماکم بر آزمایشگاه‌ها و
کتابخانه‌هایتان زندگی کنید و فقط از خود بپرسید.

برای یادگیری و خودآموزی چه کرده‌ام؟

و این پرسش را آنقدر ادامه دهید تا به اساس شادی بخش و
هیجان‌انگیز برسید که شاید سووم کوچکی در پیشرفت و اعتلای
بشریت داشته‌اید. اما هر پاداشی که زندگی به تلاش‌هایمان بدهد
یا ندهد، هنگامیکه به پایان تلاش‌هایمان نزدیک می‌شویم هر
کداممان باید حق آن را داشته باشیم که با صدای بلند بگوئیم:

من آنچه را که در توان داشته‌ام انجام داده‌ام.

«لونی باستور»

فهرست

عنوان	شماره صفحه
سخن ناشر	
پیشگفتار	
مقدمه	
فصل اول: رشد و نمو	۱
بخش اول	۳
ارزیابی و بررسی کلی گوناگونی رشد و تکامل	۳
بخش دوم	۱۳
پیشگیری و ابعاد آن	۱۳
۱-۲ سطوح پیشگیری	۱۵
۲-۲ غربالگری	۱۸
بخش سوم	۳۳
نظارت بر تکامل	۳۳
فصل دوم: بیماریهای سیستم عصبی	۴۹
بخش اول	۵۱
ارزیابی نورولوژیک	۵۱
بخش دوم	۷۱
ناهنجاریهای مادرزادی سیستم عصبی مرکزی	۷۱
۱-۲ نقایص لوله عصبی	۷۳
۲-۲ اسپینا بیفیدای مخفی	۷۳
۲-۳ اسپینا بیفیدای کیسه ای	۷۴
۲-۴ آنسفالوسل	۷۹
۲-۵ آنانسفالی	۷۹
۲-۶ اختلالات مهاجرت عصبی	۸۰
۲-۷ میکروسفالی	۸۲
۲-۸ هیدروسفالی	۸۶
۲-۹ کرانیوسینوستوز	۹۰

۹۰ ۲-۱۰ ماکروسفالی

۹۱ ۲-۱۱ مگالوآنسفال

۹۳ تشنج در کودکی بخش سوم

۹۶ ۳-۱ تشنجات بدون محرک

۹۹ ۳-۲ تشنجات پارسیل

۱۰۰ ۳-۳ تشنجات ژنرالیزه

۱۰۲ ۳-۴ تشنجات نوزادی

۱۰۳ ۳-۵ درمان صرع

۱۰۴ ۳-۶ مکانیسم‌های تشنج

۱۰۷ سندرم‌های عصبی - جلدی بخش چهارم

۱۰۹ ۴-۱ نوروفیروماتوز

۱۱۰ ۴-۲ اسکروزیس توپروز

۱۱۳ اختلالات حرکت بخش پنجم

۱۱۵ ۵-۱ آناکسی

۱۱۵ ۵-۲ کره ، آتوزیس ، ترمور

۱۱۶ ۵-۳ دیس تونی

۱۱۶ ۵-۴ تیک

۱۱۷ آنسفالوپاتی بخش ششم

۱۱۹ ۶-۱ انسفالوپاتی هیپوکسیک - ایسکمیک

۱۲۲ ۶-۲ فلج مغزی

۱۴۹ بیماریهای طناب نخاعی بخش هفتم

۱۵۱ ۷-۱ تومورهای طناب نخاعی

۱۵۲ ۷-۲ ترومای طناب نخاعی

۱۵۴ ۷-۳ طناب نخاعی افسار مانند

۷-۴ دیاستماتومیلی	۱۵۵
۷-۵ سیرنگومیلی	۱۵۶
بخش هشتم	
بیماریهای متفرقه	۱۵۹
۸-۱ بیماریهای نورودژنراتیو کودکی	۱۶۱
۸-۲ اسکروزیس متعدد	۱۶۲
۸-۳ سندرم Rett	۱۶۳
۸-۴ پان آنسفالیت اسکروزان تحت حاد	۱۶۴
۸-۵ صدمه مغزی تروماتیک	۱۶۴
فصل سوم: بیماریهای عصبی - عضلانی	۱۷۱
بخش اول	
بررسی و ارزیابی	۱۷۵
بخش دوم	
دیستروفی عضلانی	۱۸۵
۲-۱ دیستروفی عضلانی دوشن و بکر	۱۸۷
۲-۲ Limb - Girdle Muscular Dystrophy	۱۹۲
۲-۳ دیستروفی عضلانی فاشیواسکاپولوهومرال	۱۹۲
۲-۴ دیستروفی عضلانی مادرزادی	۱۹۳
بخش سوم	
نوروپاتی های حسی - حرکتی ارفی	۱۹۵
۳-۱ آتروفی عضله پروئال تیپ I (شارکوت ماری توت)	۱۹۷
۳-۲ آتروفی عضله پروئال تیپ II	۱۹۹
۳-۳ بیماری دژرین سوتا	۲۰۰
بخش چهارم	
اختلالات انتقالی عصب به عضله و واحد حرکتی	۲۰۱
۴-۱ میاستنی گراویس	۲۰۳
۴-۲ (SMA) Spinal Muscular Atrophy	۲۰۶
بخش پنجم	
سندرم گیلن باره	۲۰۹

بخش ششم صدمات اعصاب محیطی ۲۱۵

فصل چهارم: مشکلات مفاصل، نواقص و دفورمیتی‌های مادرزادی اندام‌ها ۲۲۳

بخش اول بیماریهای مفاصل و بافت همبند ۲۲۵

۱-۱ آرتريت روماتوئيد جوانان ۲۲۷

۱-۲ درماتومیوزیت ۲۳۶

۱-۳ آرتروپاتی هموفیلی ۲۴۰

بخش دوم بیماریهای استخوانی و اسکلتی ۲۴۳

۲-۱ پاچنبیری Talipes Equino-Varus ۲۴۵

۲-۲ در رفتگی مادرزادی مفصل ران ۲۴۸

۲-۳ دفورمیتی های ستون فقرات ۲۵۴

۲-۴ تورتيکولی ۲۵۸

۲-۵ نواقص مادرزادی اندام‌ها ۲۶۰

۲-۶ ناهنجاری‌های چرخشی Torsion Deformities ۲۶۲

۲-۷ آرتروگريپوز ۲۶۲

فصل پنجم: اختلالات متابولیک ارثی ۲۶۷

بخش اول ارزیابی اختلالات متابولیک ۲۶۹

بخش دوم اختلالات متابولیسم اسیدهای آمینه ۲۷۵

۲-۱ فنیل آلانین ۲۷۷

۲-۲ اسیدهای آمینه والین - لوسین، ایزولوسین و اسیدمی‌های

ارگانیک وابسته به آنها ۲۸۰

۲-۳ اختلالات سیکل اوره و افزایش آمونیاک ۲۸۲

بخش سوم اختلالات متابولیسم کربوهیدراتها ۲۸۵

۳-۱ گالاکتوزمی ۲۸۷

سخن ناشر

چنانکه می‌دانیم اصلاح و بهبود کمی و کیفی فرآیند نشر و چاپ کتاب همواره با دشواری‌ها و چالش‌های جدی همراه بوده و نیازمند هماهنگی میان ساختارهای فرهنگی، علمی، اجرایی، اقتصادی و اجتماعی می‌باشد.

اما از آنجا که اهداف و رسالت دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی ارتقای سطح دانش، نگرش و رفتار افراد جامعه می‌باشد، لذا تلاش می‌نماید تا به رغم تمام دشواریهای موجود با نشر آثار اساتید، اندیشمندان و پژوهشگران در زمینه‌های توانبخشی، رفاه، روانشناسی، علوم اجتماعی و ...، در جهت رفع موانع موجود گام بردارد و با افزایش سطح دانش و آگاهی در کاهش مشکلات و پیشرفت کشور سهیم شود.

اینک مرکز انتشارات دانشگاه امید آن دارد با عنايات ايزد مسنان و هم‌پاری و هم‌اندیشی اهل قلم در این راه پرفراز و نشیب موفق شود.

تکامل را به بهترین وجه می‌توان در روند رشد شناسایی کرد و رشد هنگامی متوقف می‌شود که تمام ارگان‌های بدن به اندازه و شکل نهایی خود رسیده و برای عملکرد خود کاملاً تکامل یافته باشند، عوامل مؤثر در این روند نیز عبارتند از: عوامل بیولوژیک، روانی، اجتماعی و... می‌باشد. اگر در این روند خللی ایجاد شود، بیماری بروز و خود را به شکل‌های مختلف نشان می‌دهد.

کتاب حاضر که به همت سرکار خانم دکتر فرین سلیمانی تألیف و تدوین شده به بررسی بیمارهای کودکان می‌پردازد تا در صورت نیاز مراحل توانبخشی در مورد آنها اجرا شود. لذا مطالعه آن به اساتید، دانشجویان، علاقه‌مندان توصیه می‌شود.

پیشگفتار

اعضای تیم توانبخشی اعم از کارشناسان کاردرمانی و تیم فیزیوتراپی و آسیب‌شناسان گفتار و زبان و سایر همکاران، همیشه یار و یاور پزشکان در تشخیص و درمان می‌باشند. این متخصصان بدلیل مدت زمان طولانی که در جلسات درمانی در تماس با بیماران هستند، امکان مشاهده حالات مختلف بالینی بیمار را داشته و بدین دلیل در تشخیص و پیش‌آگهی بیمار می‌توانند یاور پزشک باشند، به شرط آنکه اطلاعات کافی و جامع از علل و درگیری سیستم‌های همراه بیماریهای نیازمند به توانبخشی داشته باشند.

گروه پژوهشی تکامل کودک برای پاسخگویی به بخشی از این نیاز علمی علاوه بر انجام پژوهشهای علمی در حوزه‌های تکامل کودک، انتشار کتابهای بنیادی این رشته را در دستور کار خود قرار داده است، تا همکاران درمانگر به مطالب علمی و جامع، قابلیت دسترسی آسان داشته باشند.

سرکار خانم دکتر سلیمانی که از همکاران بسیار فعال در زمینه آموزش، تألیف و تحقیق می‌باشند، لطف فرموده و مطالب نوین و جامعی در خصوص فصل مشترک بیماریهای کودکان در توانبخشی جمع‌آوری نمودند و در این راستا شاهد بودم چه زحمات بی‌شائبه‌ای را بر خود متحمل شدند و خوشبختانه حال با کتاب بسیار مفیدی در این خصوص روبه‌رو هستیم که به دانش پژوهان تقدیم می‌گردد. البته شایان ذکر است که همکاران در گروه تکامل کودک هیچگاه نباید به تألیفات، تحقیقات و اطلاعات قبلی خود بسنده نموده و برحسب وظیفه بررسی تکامل کودک در جامعه، باید خود در حال

تکامل باشند و به امید باری تعالی در آینده از همکاران فعال و بالارژی و محقق گروه
شاهد دست‌آوردهای روزافزون در امور تحقیق، تألیف و فرآیندهای آموزشی باشیم.

دکتر حسین کریمی

مدیر گروه پژوهشی تکامل کودک

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

www.ketab.ir

مقدمه :

در جهان امروزی به جای نگرش بر بیماری و درمان آن، موضوع ارتقاء سلامت به عنوان راهبرد اصلی از طرف سازمان بهداشت جهانی دنبال می‌شود و در علوم پزشکی وقتی موضوع مطالعه و کارکرد ساختار اعضا مطرح می‌شود نه تنها از جنبه درمان بیماریها، بلکه به منظور افزایش کارکرد و توانمندی اعضا، پیشگیری از ایجاد بیماری مورد توجه قرار می‌گیرد. تصور اینکه بسیاری از کودکان دچار تاخیر تکامل، در صورت مداخله زودرس مانند کودکان عادی، توانمندی رشد و تکامل و امکان اصلاح مشکلات خویش را دارند، نه تنها برای والدین و مردم عادی، بلکه برای اکثر متخصصان نیز دشوار است در حالیکه تجارب چند دهه اخیر نشان می‌دهد که اگر با استفاده از روشهای اصلاحی و کمکی، کودکان مذکور در حیطه خدمات توانبخشی قرار گیرند، می‌توانند مانند کودکان عادی رشد کنند.

کتاب بیماریهای کودکان و توانبخشی آنها به عنوان مرجعی برای تمامی متخصصان و دانشجویانی است که مایل هستند اطلاعات خود را در مورد علل اختلالات تکامل شیرخواران و کودکان افزایش دهند. این متخصصان شامل متخصص کودکان و نوزادان، کاردرمانگر، فیزیوتراپ، آسیب شناس گفتار و زبان، پرستار، مراقبین بهداشتی و تمامی افرادی می‌باشد که به نحوی در ارتباط با کودکان کار می‌کنند.

مساله مهم این است که تمامی کسانی که در توانبخشی کودکان و خصوصاً شیرخواران کار می‌کنند، باید به منظور تسهیل روند درمان و کارایی بیشتر در توانبخشی از چگونگی و علت اختلال و گستردگی درگیری دیگر ساختارهای بدن به طور همزمان اطلاع داشته باشند.

این کتاب در پنج بخش تدوین گشته است و در این پنج بخش سعی شده که بر مطالب اساسی در خصوص بیماریهایی که در حیطه کودکان منجر به اختلالات تکاملی می‌گردد، پرداخته شود.

بخش اول: رشد و نمو کودک و تعاریف اساسی آن و انحراف از معیارهای طبیعی.

بخش دوم: بیماریهای سیستم عصبی مرکزی که می‌توانند منجر به اختلال تکامل در کودک باشند.

بخش سوم: در خصوص اختلالات و ضایعات عصبی - عضلانی منجر به اختلال تکامل.

بخش چهارم: در خصوص ناهنجاریهای مفاصل و اندامها.

بخش پنجم: در مورد اختلالات متابولیک - ارثی بحث شده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از ریاست محترم دانشگاه، معاونت محترم پژوهشی و سرپرست محترم انتشارات سرکار خانم دکتر موسوی و سایر همکاران ایشان که در امر چاپ این کتاب مرا یاری نمودند و سرکار خانم دکتر گویری جهت ویراستاری کتاب تشکر و قدردانی نمایم. هم چنین از همکاری بی‌دریغ سرکار خانم دکتر نیلوفر سلیمانی که در جمع آوری و تهیه مطالب این کتاب اینجانب را یاری دادند، سپاسگزاری می‌نمایم.

شایسته است که از همکاری صمیمانه سرکار خانم اکبر فهیمی، همکار و دوست ارجمند در گروه آموزشی کاردرمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی جهت تدوین مباحث مداخلات توانبخشی در بیماریهای مربوط در کتاب تشکر و قدردانی نمایم.

دکتر فرین سلیمانی

هیأت علمی پژوهشکده علوم بهزیستی و توانبخشی